

ห้องเรียนเก้าอี้

กลุ่มสิงห์สมุทร

“เมื่อมีโครงการนี้เข้ามาพวกเราคิดว่าน่าสนใจดีที่เราจะได้ทำโครงการใหญ่ๆ การปลูกต้นสนอย่างเดียวอาจจะเล็กไป เลยคิดต่อว่าอย่างน้อยก็ไปสอนเด็กให้ รู้จักการอนุรักษ์น่าจะดีกว่า จึงเลือกชุมชนเก้าอี้ เพราะเป็นชุมชนสุดท้ายที่ ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เราเลยอยากอนุรักษ์เอาไว้”

วันที่ ปวีตรา เผ่าชู หรือ “แนน” นักศึกษาศาขากการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และเพื่อนๆ อีก 4 คน คือ น้ำฝน รักนุ้ย หรือ “น้ำ” ศิริวรรณ แดงแก้ว หรือ “ปาน” สุณารี หมดอะดัม หรือ “ชะ” และ มัสนิ ศรีมลายู หรือ “มัส” ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภายใต้แนวคิด “สำนึกรักบ้านเกิด” นั้น ตำนานเรื่อง “หัวหน้าแรง” ทำให้ พวกเธอนึกถึง “เก้าอี้” เป็นพื้นที่แรก

“ได้แรงบันดาลใจมาจากอาจารย์ที่สอนสังคม ท่านสอนให้พวกเราคิดโครงการ ตั้งแต่เรียนมัธยม พวกเราเคยไปขอต้นกล้าสนมาปลูกที่แหลมสนอ่อน แล้วเราเป็นคนชอบเที่ยว ไปเที่ยวหัวพญานาค แถวๆ แพนชานยนต์ที่เขาจะทำกระเช้าลอยฟ้า เห็นว่าต้นสนล้มตายจากภัยพิบัติ เลยเสนออาจารย์ว่าอยากทำเรื่องนี้เพราะอาจารย์ ให้เราทำอะไรก็ได้ เพื่อนเราก็ทำเรื่องชายหาดคือไปปลูกผักบุ้งทะเล ต้นสน จากนั้นเมื่อมีโครงการนี้เข้ามาพวกเราคิดว่าน่าสนใจดีที่เราจะได้ทำโครงการใหญ่ๆ การปลูกต้นสนอย่างเดียวอาจจะเล็กไป เราก็เลยคิดต่อว่าอย่างน้อยก็ไปสอน เด็กให้รู้จักการอนุรักษ์มันน่าจะดีกว่า จึงเลือกชุมชนเก้าอี้ เพราะเป็นชุมชน สุดท้ายที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เราเลยอยากอนุรักษ์เอาไว้ เหมือนกับ อนุรักษ์วัฒนธรรม” แนนเล่าถึงที่มาที่ไปของการทำโครงการ

ด้วยทักษะความรู้ที่มีอยู่โดยเฉพาะด้านการปกครองท้องถิ่น ทำให้แนนและ เพื่อนๆ ตั้งใจพัฒนาชุมชนตามแนวคิดที่ได้ร่ำเรียนมา และเมื่อ อาจารย์เทพรัตน์ จันทพันธ์ หรือ “อาจารย์โต” แนะนำให้ลองเขียนโครงการห้องเรียนเก้าอี้ เพื่อเข้าร่วมในโครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลาที่สงขลาฟอรั่ม ร่วมมือกับ มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งโครงการห้องเรียน เก้าอี้ของพวกเธอก็ผ่านการคัดเลือก โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า “สิงห์สมุทร”

🗨️ หวังสร้าง “สำนึกรักบ้านเกิด”

ดูเหมือนว่าสิ่งที่ “กลุ่มสิงห์สมุทร” คิดและต้องการทำคือ การสร้างคนรุ่นใหม่ ที่มีสำนึกรักและห่วงหาชุมชนประมงที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานของสงขลา “ผ่านห้องเรียนเก้าอี้” ห้องเรียนของเด็กๆ ในชุมชน



ภารกิจของกลุ่มนักศึกษาสายปกครองท้องถิ่นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้
น้องๆ ในชุมชนมาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนประมงพื้นบ้านตัวเองตั้งแต่
อดีตจนถึงปัจจุบัน และเรียนรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาการ
กัดเซาะชายฝั่ง

“โครงการจะเน้นไปที่น้องๆ เยาวชน แต่ผลพลอยได้คือการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม ซึ่งวิธีการคือ เราจะไปถ่ายทอดความรู้ให้กับน้องๆ เพื่อให้น้องๆ นำ
ไปสื่อสารกับคนในครอบครัว เช่น การเอาขยะมา Reuse หรือช่วยกันค้นหาสิ่งที่เป็น
เอกลักษณ์ของท้องถิ่น

“เก้าเส้ง” ห้องเรียนที่ไม่มีหลังคา

หลังจากที่โครงการผ่านการพิจารณา แนนได้รับบทบาทเป็นหัวหน้ากลุ่ม
เป็นแกนนำให้เพื่อนๆ เรื่องการวางแผนการทำงาน ซึ่งเธอก็เป็นหัวหน้าแต่เพียง
ในนามเท่านั้น เพราะเมื่อถึงเวลาทำงานจริงทุกคนจะช่วยกันคิดช่วยกันทำเสมอ
และปรึกษาหารือกันว่าโครงการควรจะเป็นไปในทิศทางไหนอย่างไร

“ตอนคิดทำกิจกรรมเพื่อน ๆ ทุกคนช่วยกันคิดหมด เช่น คิดว่าเวลาเราจัด
กิจกรรมให้น้อง ๆ หากมีแต่การบรรยายความรู้อย่างเดียว อาจทำให้น้อง ๆ เบื่อ
รู้สึกไม่สนุก และไม่อยากเข้าร่วม เพื่อน ๆ ก็เสนอว่าน่าจะนำหุ่นแบบเจ้าขุนทอง
มาเล่นให้น้อง ๆ ดู เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และการทำงานทุกคนในทีมจะไป
ด้วยกันทั้งหมด ไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจนว่าใครต้องทำอะไร เพราะเรา
ทำงานเป็นทีมเวิร์ค ส่วนตัวแนนเองก็มีหน้าที่ดูแลการทำงานของทุกคนในกลุ่ม”
แนนบอกเล่าภาพรวมการทำงานของทีม

นอกจากสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย น้องๆ ในชุมชนเก้าเส้งส่วนใหญ่ก็
“ไม่เอาด้วย” กับกิจกรรมของพี่ๆ

“ตอนลงพื้นที่เพื่อรับสมัครเด็กเข้าร่วมกิจกรรม มีอาสาสมัคร 9 คน
แต่พอถึงเวลาจัดกิจกรรมจริงน้องๆ ที่รับปากไว้ก็เลือกที่จะไป “ตีกัน” แทนที่
จะมาทำเรื่องดีๆ กับเรา ตรงนี้เห็นชัดเลยว่าความจริงมันไม่ได้สวยงามอย่าง
ที่เราวาดฝันเอาไว้ มันมีปัญหา อุปสรรค ทั้งเรื่องสภาพอากาศ และเรื่องความ
ร่วมมือ”

แม้จะต้องเจอกับอุปสรรคมากมาย แต่ “สิงห์สมุทร” ก็ยังคงเดินหน้าทำงาน
“เราก้าวไปแล้ว เราถอยไม่ได้” ก็ให้กำลังใจตัวเองว่านี่คือประสบการณ์ที่เรา
ต้องเจอไม่วันใดก็วันหนึ่ง ฉะนั้นเราต้องทำเท่าที่จะทำได้ ทุกชุมชนย่อมมีทั้งด้านดี
และด้านที่ไม่ดีด้วยกันทั้งสิ้น และที่ชุมชนเก้าเส้งมีสิ่งดี ๆ คืออาชีพประมงพื้นบ้าน
ที่ชาวบ้านยังคงทำกันอยู่ ซึ่งหลงเหลืออยู่น้อยมากในจังหวัดสงขลา จึงอยากให้
สิ่งดี ๆ นี้ยังคงอยู่คู่เมืองสงขลาต่อไป” แนนและเพื่อนๆ บอกเล่าถึงความมุ่งมั่นที่
ต้องการพัฒนาโครงการห้องเรียนเก้าเส้งต่อไป

อย่างไรก็ตามเพียงแค่พลังกำลังของพวกเธออย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอ
ต่อการพัฒนาโครงการ ทั้งในด้านงบประมาณ การติดต่อประสานงาน แม้กระทั่ง
ความรู้ในการลงชุมชน โชคดีที่พวกเธอได้รับความช่วยเหลือจากสงขลาฟอรั่ม
อีกทั้งยังมีอาจารย์ที่เป็นทั้งที่ปรึกษาและคอยให้กำลังใจกับพวกเธอเสมอมา

“โครงการจะเน้นไปที่น้องๆ
เยาวชน แต่ผลพลอยได้คือ
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม...
เราจะไปถ่ายทอดความรู้
ให้กับน้องๆ เพื่อให้น้องๆ นำไป
สื่อสารกับคนในครอบครัว
เช่น การเอาขยะมา Reuse
หรือช่วยกันค้นหาสิ่งที่เป็น
เอกลักษณ์ของท้องถิ่น”



ต้องจัดกิจกรรมแยกกัน เพื่อให้กิจกรรมเดินต่อไปได้ โดยแบ่ง
เด็กเป็น 2 กลุ่ม คือให้กลุ่มที่ 1 วาดภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชน
กลุ่มที่ 2 เล่าความรู้สึกที่มีต่อภาพถ่าย...ซึ่งงานก็ผ่านไปด้วยดี
ไม่มีความขัดแย้ง”

บทเรียนสำหรับครั้งต่อไป

องค์ประกอบที่เข้ามาตลอดเส้นทางของการทำงานคือ
ความพยายามที่มาพร้อมกับความคาดหวัง แต่สิ่งที่ “กลุ่มสิงห์
สมุทร” พุดตรงกันก็คือ สิ่งที่ทำให้งานเดินหน้าไปได้อย่างยาก
ลำบากคือการ “ขาดข้อมูล” และ “ข้อมูล” ที่ว่าก็คือ ระบบ
ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน จึงทำให้พวกเธอ “เข้าไม่ถึง”
ตัวแกนนำที่แท้จริง เมื่อเข้าไม่ถึงแกนนำ การติดต่อประสานงาน
จึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก

อีกประการที่พวกเธอมองว่าเป็น “จุดอ่อน” คือการคิดว่า
“เราเอาไปให้”

“เราคิดว่าเราจะเข้าไปทำให้ แต่เราไม่ได้ชวนคิด
ชวนคุยตั้งแต่เริ่มต้นทำงาน ทำเพราะเราอยากทำ มันเลย
เหมือนกับที่เราไปยึดเยี้ยเขา โดยไม่ได้ถามความคิดเห็น
ของชุมชนเลยว่าเขาต้องการหรือไม่” แนนสรุป

ทั้งหมดคือสิ่งที่ “สิงห์สมุทร” ว่าที่นักปกครองท้องถิ่น
ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา
ในครั้งนี้

และในครั้งต่อไป บทเรียนทั้งหมดจะทำให้ “สิงห์
สมุทร” สามารถทำโครงการและทำงานกับชุมชนได้อย่าง
รอบคอบและมีทิศทางมากยิ่งขึ้น

แม่ไม่ราบรื่น...แต่ได้เรียนรู้

แม้การจัดกิจกรรมในชุมชนเก้าเส้งจะประสบปัญหา
หลายด้าน ทั้งผู้นำชุมชนและเยาวชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ
แม้จะตกลงกันไว้อย่างชัดเจนแล้วก็ตาม นอกจากนี้การลงพื้นที่
ก็ไม่ค่อยปลอดภัยนักสำหรับแกนนำผู้หญิงทั้ง 5 คน

แต่สิ่งที่ทั้ง 5 คนร่วมแรงร่วมใจและลงมือทำกันเองในทุก
ขั้นตอน ทั้งการลงพื้นที่เพื่อพูดคุยสร้างความเข้าใจกับชุมชน
เกี่ยวกับโครงการ หรือการออกแบบกิจกรรม แม้ในท้ายที่สุด
จะพบว่า “เกินกำลัง” แต่ก็เป็น “บทเรียน” สำคัญสำหรับการ
ทำโครงการครั้งต่อไป

แนนอธิบายถึง ๆ ยอมรับว่า ตอนเริ่มทำโครงการพวกเธอ
ขาดการวิเคราะห์ศักยภาพตนเอง ขณะเดียวกันความรู้หรือ
ทฤษฎีที่ได้จากห้องเรียนก็หยิบจับมาใช้ได้ในบางกรณีเท่านั้น

“พวกเราแค่อยากทำ แต่ขาดการศึกษาข้อมูลทีรอบ
ด้าน”

สำหรับแม่ที่รับผิดชอบด้านการเงินเล่าถึงประสบการณ์
ที่ได้รับจากการทำโครงการว่า งานนี้ฝึกความอดทน และทำให้
เธอเห็นความสำคัญของคำว่า “เพื่อน” มากขึ้น

“มีอุปสรรคเยอะมาก ดังนั้นพวกเราทุกคนจึงต้องอดทน
ที่จะฝ่าฟันอุปสรรคให้ได้ และเพื่อนก็เป็นสิ่งเดียวที่เรามี...เรา
จะให้กำลังใจซึ่งกันและกันตลอด เมื่อเห็นว่าเพื่อนท้อแท้ก็จะ
พยายามสร้างบรรยากาศให้ทำงานต่อได้”

ขณะที่ชะเง้อดู การได้รับบทบาทให้ดูแล “งานทั่วไป”
ทำให้เธอต้องเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา เพราะบางครั้งเวลาไป
ทำกิจกรรมในชุมชนอาจมีสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้เสมอ

“มีอยู่ครั้งหนึ่งระหว่างทำกิจกรรม มีเด็กที่ไม่ได้สมัครทำ
กิจกรรมมาขอเข้าร่วมทำกิจกรรมด้วย เราก็อนุญาตให้เข้าร่วมได้
แต่ปัญหาคือ เด็กทั้ง 2 กลุ่มมีความขัดแย้งกันมาก่อน เราจึง

มหาวิทยาลัยทักษิณ
โครงการห้องเรียนเก้าเส้ง
กลุ่มสิงห์สมุทร
นางสาวปวีตรา เผ่าชู
นางสาวน้ำฝน รักนุ้ย
นางสาวศิริวรรณ แดงแก้ว
นางสาวสุนารี หมดอะดัม
นางสาวมัสณี ศรีมลายู
ที่ปรึกษาโครงการ: อาจารย์เทพรัตน์ จันทพันธ์